MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA AXLOQIY TARBIYA BERISHDA MILLIY AN'ANA VA QADRIYATLARDAN FOYDALANISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

Sattorova Shaxlo Axadovna
Shahrisabz davlat pedagogika instituti katta o'qituvchisi
Omonova Shoxista Anvar qizi
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim tashkilotlarida bolalarda milliy g‘urur va vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirishning pedagogik asoslari yoritilgan. Milliy qadriyatlar, xalq og‘zaki ijodi, buyuk siymolar hayoti hamda tarbiyaviy tadbirlarning ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, ta’lim jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg‘unligini ta’minlash yo‘llari ko‘rib chiqilgan. Bugungi kunda maktabgacha yoshdagi bolalarga axloqiy tarbiya berishda milliy an’ana va qadriyatlardan foydalanishning pedagogik asoslarini o‘rganish maktabgacha yoshdagi bolalarda ma’naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirishda samarali yondashuvlarni aniqlashga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: milliy g‘urur, vatanparvarlik, tarbiya, milliy qadriyatlar, xalq og‘zaki ijodi, ma’naviyat, pedagogika, tarbiyaviy tadbirlar, komil inson

Аннотация: В данной статье рассматриваются педагогические основы формирования национальной гордости и патриотизма у детей в дошкольных образовательных организациях. Анализируется значение национальных ценностей, народной устной литературы, жизни великих деятелей и образовательной деятельности. Также рассматриваются пути обеспечения гармонии национальных и универсальных ценностей в образовательном процессе. Сегодня изучение педагогических основ использования национальных традиций и ценностей в нравственном воспитании детей дошкольного возраста служит выявлению эффективных подходов к развитию духовно-нравственных качеств у детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: национальная гордость, патриотизм, воспитание, национальные ценности, народная устная литература, духовность, педагогика, образовательная деятельность, совершенная личность

Abstract: This article discusses the pedagogical foundations of the formation of national pride and patriotism in children in preschool educational organizations. The importance of national values, folk oral literature, the lives of great figures, and educational activities is analyzed. Also, ways to ensure the harmony of national and universal values in the educational process are considered. Today, studying the pedagogical foundations of using national traditions and values in moral education of preschool children serves to identify effective approaches to the development of spiritual and moral qualities in preschool children.

Keywords: national pride, patriotism, education, national values, folk oral literature, spirituality, pedagogy, educational activities, perfect person

Maktabgacha ta’lim davri bolaning shaxsiyati shakllanishida eng muhim bosqichlardan biridir. Bu davrda bola o‘zini, o‘z oilasini, yaqinlarini va atrofdagi ijtimoiy munosabatlarni anglay boshlaydi. Shuning uchun oilaviy munosabatlar tushunchasining shakllanishi bolaning ma’naviy-axloqiy rivojlanishida muhim o‘rin tutadi. Oila-jamiyatning eng kichik, lekin eng muhim ijtimoiy bo‘g‘inidir. Bola shaxsining shakllanishi, uning axloqiy, ma’naviy va hissiy rivojida oila muhitining o‘rni beqiyosdir. Bola dastlabki ijtimoiy tajribasini aynan oilada orttiradi, ya’ni u “oila”, “ota-ona”, “aka-uka”, “mehr”, “g‘amxo‘rlik” kabi tushunchalarni kundalik hayotiy tajribasi asosida o‘zlashtiradi. Shuning uchun ham bolalarda oila haqidagi tasavvurlarning

rivojlanishini o‘rganish psixologiya, pedagogika va sotsiologiya fanlari uchun dolzarb hisoblanadi. Oila – bu jamiyatning eng kichik, ammo eng muhim ijtimoiy bo‘g‘ini bo‘lib, unda insonning shaxs sifatida shakllanishi boshlanadi. Oila shaxsning ijtimoiylashuvi, ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni o‘zlashtirishi va jamiyatga moslashuvi uchun zamin yaratadi. Oila a’zolari o‘rtasidagi munosabatlar bolaning emotsional rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Mehribonlik, g‘amxo‘rlik va hurmat kabi fazilatlar bolada ijobiy xarakter sifatlarini shakllantiradi. Aksincha, oiladagi nizolar, sovuqqonlik, e’tiborsizlik bolaning psixik rivojiga salbiy ta’sir qiladi.

Oilaviy munosabatlar - bolaning shaxs sifatida shakllanishi, ijtimoiylashuvi va ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni o‘zlashtirishida asosiy omillardan biridir. Maktabgacha yosh davrida bola ongi va tafakkuri jadal rivojlanadi, shu sababli oiladagi munosabatlar va ijtimoiy qadriyatlar haqidagi dastlabki tasavvurlar aynan shu davrda shakllanadi. Shu nuqtayi nazardan, ko‘plab pedagogik va psixologik tadqiqotlar bolalar ongida **“oila”, “ota-ona”, “aka-uka”, “mehr-shafqat”** tushunchalarining paydo bo‘lishi va rivojlanish mexanizmlarini o‘rganishga qaratilgan. Maktabgacha yoshdagi bolalarga oiladan keyingi bosqichda axloqiy tarbiya olishning maskani milliy an’ana va qadriyatlardan foydalanish imkoniyatini beruvchi ta’lim tizimi sifatida maktabgacha ta’lim va tarbiya tizimiga murojat qilinadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarga axloqiy tarbiya berishda milliy an’ana va qadriyatlardan foydalanish bugungi kunda ta’lim tizimi oldida turgan asosiy vazifa hisoblanadi. Ta’lim va tarbiya tizimining natejasida yosh avlodni har tomonlama barkamol, ma’naviy yetuk, vatanparvar va insonparvar shaxs sifatida tarbiyalash jamiyatning asosiy masalasidir. Ayniqsa, maktabgacha ta’lim bosqichida bolalarda milliy g‘urur va vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Milliy g‘urur - bu shaxsning o‘z xalqiga, uning tarixi, madaniyati, urf-odatlari va qadriyatlariga bo‘lgan faxr tuyg‘usidir. Bu tuyg‘u insonda o‘z millatiga sadoqat, mehnatsevarlik va yurt ravnaqi uchun javobgarlik hissini shakllantiradi. O‘zbek xalqining milliy g‘ururi asrlar davomida shakllangan boy ma’naviy meros, an’analar va qadriyatlar bilan uzviy bog‘liqdir.

Milliy qadriyatlar umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg‘un holda rivojlanadi. O‘zbek xalqiga xos bo‘lgan: mehr-oqibat, bag‘rikenglik, mehmondo‘stlik, sabr-toqat, kattalarga hurmat kabi fazilatlar umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg‘unlashgan holda yosh avlod tarbiyasida asosiy o‘rin egallaydi. Maktabgacha ta’limda milliy g‘urur va vatanparvarlikni shakllantirish quyidagi yo‘nalishlarda amalga oshiriladi:

- xalq og‘zaki ijodi (ertak, doston, rivoyat, maqol);
- buyuk siymolar hayoti bilan tanishtirish;
- milliy bayramlarni nishonlash;
- didaktik o‘yinlar;
- ekskursiya va sayohatlar;
- tarbiyaviy suhbatlar va tadbirlar.

Ertak va rivoyatlar bolalarda ezgulik, adolat, mardlik, halollik kabi fazilatlarni shakllantiradi. Ular orqali bola milliy qadriyatlarni his etadi va hayotiy xulosalar chiqaradi. Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida milliy muhit yaratish – milliy tarbiyaning

muhim shartidir. Bu muhit: ona tiliga hurmat, oilaga ehtirom, mehnatsevarlik, halollik, do‘stlik kabi qadriyatlarni shakllantiradi.

Xulosa shuki maktabgacha ta’lim tashkilotlarida milliy g‘urur va vatanparvarlikni shakllantirish - kelajak avlodni ma’naviy barkamol shaxs sifatida tarbiyalashning asosiy yo‘nalishidir. Bu jarayon bolalarda: milliy o‘zlikni anglash, vatanparvarlik, insonparvarlik, axloqiy yetuklikni rivojlantiradi. Milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya jamiyatning ma’naviy rivojlanishini ta’minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni – T.: 2020-yil

2. O‘zbekiston Respublikasi “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida”gi Qonuni – T.: 2019-yil

3.“Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi – T.: Maktabgacha ta’lim vazirligi 2018-yil

5. Nishonova Z. T., To‘xtaboyeva G. A. Maktabgacha pedagogika – T.: Fan va texnologiya 2017-yil

6. Qodirova F. R. “Maktabgacha ta’lim pedagogikasi” – T.: O‘qituvchi 2019-yil

7. Xodjayev B. X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti – T.: Fan 2016-yil

8. Usmonova M. “Maktabgacha yoshdagi bolalarda axloqiy tarbiya asoslari” – T.: 2020-yil